

Пише: Александар Павић
понедељак, 20 октобар 2008 16:39

Систем је труо и у крајњој линији се не може спасти. Без обзира на силно упумпавање "новца" (под знацима навода јер је створен ни из чега) западних држава у западне банке, финансијска тржишта се не смирују а кредитна активност (на првом месту великих банака) не одмрзава се у довољној мери. Главни разлог, наравно, не може да лежи у садашњих 7-8% лоших хипотекарних кредита на америчком тржишту некретнина. Главни (спољни) разлози леже у томе да се банке не усуђују да зајме новац другим банкама и корпорацијама јер немају поверење у њихову солвентност, и зато што и саме те банке очекују не само нагомилавање сопствених губитака већ и црна економска времена, у којима ће потражња за кредитима бити све мања, и од стране потрошача и, последично, од стране произвођача. Стога банке засад већином задржавају новац којег им држава даје зарад оживљавања кредитне активности, без које је данашњи капиталистички свет незамислив, или га, парадоксално, улажу у једино што се сада чини сигурним – управо те исте централне банке које их и кљукају тим истим новцем!

Оно што додатно погоршава ситуацију је и то да је масовно убризгавање новца у западни банкарски систем додатно задужило све западне земље, које ће морати или да се додатно саме задужују код куће или у иностранству, или да штампају много новог новца (опет ни из чега) или да драстично крешу буџетске издатке, што би, наравно, продубило економску кризу и изазвало још већу незапосленост. А не треба заборавити ни мали, ситан детаљ у облику нерегулисаног, већином нетранспарентног међународног тржишта финансијских деривата - оних истих које је још 2005. најбогатији човек данашњице, Ворен Бафет, назвао "оружјем масовне економске деструкције" - вредног између 700 билиона и 1+ трилиона долара (и словима - између седамсто хиљада милијарди и преко милион милијарди америчких долара).

У ово тржиште нису уплетене само банке и друге финансијске институције, шпекулативни и пензиони фондови и осигуравајућа друштва, већ и корпорације, па чак и неке локалне самоуправе на Западу, које су у протеклој деценији средства намицале на финансијском тржишту, што кроз издавање сопствених хартија од вредности, што непосредним учешћем у шпекулисању дериватима преко брокера на Вол Стриту, који су их убедили да је то још један „иновативан“ али „сигуран“ пут за пуњење јавних каса. Тржиште финансијских деривата представља један огроман глобални казино, на којем су приватна или правна лица, између осталог, "куповала осигурање" против евентуалне пропасти разних хартија од вредности које су држала, тј. немогућности њихових емитера да их испоштују, или се једноставно „кладила“ на кретања разних хартија од вредности, валута, берзанских индекса, и сличног. Компаније попут инвестиционе банке Лимен брадерс, коју је у септембру америчко министарство финансија "пустило низ воду" (упућенији кажу да би се сакрили докази о скандалозним „трансакцијама“ у којима је овај бастион Вол стрита учествовао), као и доскорашње највеће осигуравајуће друштво на свету, амерички АИГ, којег је америчка влада ипак, бар привремено спасла национализацијом вредном 85 плус 37 милијарди долара, биле су стецишта активности везаних за деривате и велики трговци ове врсте „осигурања“ (које се могло продавати чак и више пута на име једне исте партије, наравно, без адекватног обавезног покрића у случају губитка), и њихови падови изазвали су ланчану реакцију по свим тржиштима,

загађеним благодетима финансијске глобализације.

Дакле, сви знају о овом монструму који плута негде испод површине мутних светских финансијских вода, и који може да изрони у сваком часу и потопа цео западни брод. Јер, наспрам тих трилион долара деривата, ових неколико хиљада милијарди досад издвојених за оживљавање западног финансијског болесника делују сасвим неадекватно.

У угледним западним медијима попут часописа Тајм појавили су се, макар стидљиво, и идеје о опраштању дугова по старозаветној традицији, као што се то радило у древном Израелу у јубиларним годинама. За избегавање катастрофе, можда би чак било довољно да се „само“ опросте сва дуговања и контра-обавезе проистекле из деривата, који нису фундаментално везани за реалну економију, а чија номинална вредност, опет, вероватно надмашује укупну вредност целокупне светске привреде. Међутим, за проповеднике похлепе као погонског горива нове глобалне економије то би већ био превише „револуционаран“ акт. На то би, евентуално, могле да их натерају власти западних земаља - што је тешко очекивати, с обзиром да свој долазак и опстанак на власти дугују управо тим немилосрдним, незајажљивим олигархијама које сада и спасавају од банкрутства новцем „обичних смртника“, који су, с обзиром на све мања примања током протекле две деценије, били практично приморани да се задужују и тако „подмазују“ целу, споља величанствену а изнутра трулу машинерију те исте „нове економије“ која им је полако, неприменто снижавала реални животни стандард.

Чини се да западна материјалистичка цивилизација улази у терминалну фазу, подупрета виртуелним валутама без темеља у реалности - коју би једино могли да представљају, као и увек кроз историју, злато или сребро. Штапање додатног виртуелног новца неке ствари може само привремено да одложи, али то ће само чинити кулминацију кризе још гором. Сада је само питање да ли се назире нека алтернатива - наравно, поред опције изазивања новог, масовног ратног сукоба од стране западних елита како би се ствар забашурила а незадовољно становништво ставило под потпуну контролу или изложило масовној погибији. Ово последње је, иначе, нешто што се, мимо свих економских рецепата, чини скоро неминовним (нпр. у исто време док је у америчком Конгресу беснела дебата о Полсоновом плану „спасавања“ америчке финансијске индустрије вредном 700 милијарди долара, скоро непримећено је прошао нови војни буџет у рекордном износу од преко билион долара, а представљени су и планови за изградњу прве потпуно нове нуклеарне бојеве главе након више од двадесет година).

Једине алтернативе које се могу назрети, а које би истински функционисале, мимо масовног опростаја дугова, јесу или допуштање да тржишта сама „почисте“ све губитнике у касину и, уз велики бол, ипак на крају изноје грозницу и оздраве болесника, или иступање из матрикса и стварање новог монетарног система, заснованог на здравом новцу, тј. највероватније златној или сребрној подлози. Тако нешто се, разуме се, не помиње у разним предлозима реорганизације Бретонвудског система које сад предлажу водеће западне земље. Јер, западне земље су у толикој мери у власти финансијских олигархија које су за кризу и одговорне, а чији је опстанак једино могућ ако се очува њихова контрола над новцем и финансијским спекулативним тржиштима и

њихова апсолутна моћ контролисања новца, да је скоро незамисливо да оне смогну снаге и пусте своје „газде“ низ воду или, пак, крену у правцу повратка "здравог новца".

Штавише, може се рећи да „оздрављење“ и није циљ оних који диригују западним политичким животом што јавно, што из сенке. Сходно разним „теоријама завере“, рекло би се да ће „подржављење“ западног економског и финансијског система (тј. његово стављање под контролу од стране плутократија које су за кризу и одговорне) бити процес који „нема алтернативу“ (наравно, из крајње „хуманих“ и „добронамерних“ обзира, и „нужности“ суочавања са разним, већ пројектованим кризама) и да је ово фаза у којој се хоботница новог западног техно-тоталитаризма шири и на западну привреду. Зато се, на пример, сада и здраве банке једноставно „приморавају“ да узму „новац за спасавање“ који им, заправо, и није потребан. Толико, дакле, о перспективама „слободе и демократије“ тамо где сунце залази.

Било какав импулс ка радикалној промени у неком другом правцу пре ће доћи споља, из евроазијског региона ван Европске Уније. Један крупан актер, или снажна коалиција земаља, на пример оних окупљених око Шангајске организације, могла би да покрене егзодус из пакла западног лихварског матрикса, враћање у економску и животну реалност и избављење од масовног дужничког ропства којим се тренутно покушава покорити цела планета. Наравно, ни то није једноставно јер је, изнад свих, Кина највише загризла црвљиву јабуку глобализације и у доброј мери је талац не само огромног америчког дуга већ и потрошачке грознице западног грађанства. С друге стране, упркос сопственим пропустима и дубоком упливавању у глобалистичке воде, Русија за овако нешто има много бољи потенцијал, због комбинације војне моћи и ресурса које поседује. Наравно, Русија неће и не може то да уради нагло, али може за то да почне да се спрема, у исто време не искључујући себе из „конструктивних“ процеса „решавања“ садашње кризе унутар форума као што су Г-8.

Где је, на крају, у свему томе Србија? Они нешто свеснији међу властодршцима, којих и није нешто много, приватно дрхте, јер себи нису оставили никаквог избора, везујући се у потпуности током претходних година за западни брод који тоне (али нема алтернативу!), уљуљукани у прогресивистичку бајку о вечном, незадрживом прогресу ка једном магловитом – али, разуме се, увек „бољем“ - сутра. Одатле и невероватне изјаве попут Ђелићеве да ћемо у долазећој кризи "делити судбину најмоћнијих држава света". Дакле, према том резонувању, они који у Србији буду пропадали имаће утеху у томе да пропадају са (доскоро) „најбољима“. А управо ће због политике Ђелића, Динкића, Јелашића, Влаховића, Питића и осталих „реформатора“ и њихових академских и медијских помагача, Србија средњерочно трпети много веће последице него што је морала, и биће потребно доста напора и нове организације да се то превазиђе на начин који одговара садашњем светском моменту, тј. вероватно одлучујућој кризи Запада и сукобима глобалних размера.

Срећом, постоји довољно људи у земљи са здравим разумом, иако они тренутно, управо због те отежавајуће-по-њих околности, нису ни близу власти. Како свет буде тонуо у све дубљу економску кризу, тако ће се видети сва погубност даљег апсолутног везивања за њене узрочнике. Уопште узев, и код нас и у свету, повратак себи и сопственим

потенцијалима (праћено, наравно, прагматичним повезивањима лишеним различитих идеолошких „императива“) показате се не само као најбоље већ и као једино спасоносно решење у злом времену које долази.

У време светске кризе, земља као Србија, са својим пољопривредним потенцијалом и навикнотушћу на животне тешкоће, може да прође релативно добро – у општем нимало ружичастом контексту. Под условом да трасира свој пут у складу са сопственим потребама и приликама које јој се нуде, и под условом да разбије унутрашње политичко-економске феуде који је гуше више од било ког спољног непријатеља или условљавања, и који могу фатално успорити њене реакције у времену које ће захтевати брзо деловање и одлучивање, флексибилност и максималну ангажованост свих друштвених потенцијала. Србија ће, између осталог, морати да оснује сопствену развојну банку, у тандему са јаком државном банком која ће подстицати штедњу и апсолутно гарантовати штедне улоге, наравно у домаћој валути. Српски банкарски систем више не сме да буде крпељ који цеди народну уштеђевину да би је затим извлачио из земље без икакве користи за њен развој. Врло брзо, овакве и друге мере, попут брзог развијања алтернативних, увозно независних извора енергије и нових технологија из „домаће радиности“, као и експресне „субституције“ већине онога што се сада увози биће питање опстанка. Све бајке о неком споља-индукованом „бољем сутра“ треба што пре распршити. А ако нека међународна коалиција земаља буде у међувремену могла снаге да покрене процес враћања здравом новцу, то ће бити глобална (контра)револуција коју Србије неће смети да пропусти. Или је неће бити.

18.10.2008.